

תנין למה ברכות בכל יום

אור חיים

אור חיים ס' נ"ו (מאה דברים טובים)

א תניא במנחות [מ"ג]: שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום וממנו לזה מקרא דועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך ע"ש והטור כתב בשם הגאונים שרוד תקן זה שהיו סתים בכר יום ק' אנשים מישראל ולא היו יודעים על מה עמד ברוח קדשו והבין ותקן ק' ברכות ונעצרה המגפה ולזה אמר דוד נאום הגבר הוקם על [ש"ב כ"ג] דעל בנימטריא מאה ומה שבכל ברכה יש טבח ברוך אתה ונסתר אשר קדשנו משום דהקב"ה הוא נגלה

א) ב"ה נחמת ר"מ

ב) אור חיים ס' נ"ו

ג) אור חיים ס' נ"ו (ע"ד)

ד) נ"ד (פ)

ה) הליכות אלה - קבלה

ו) יקו יוסף (פ)

ז) דמיון מורוה מ"ה (פ)

ז"ה (פ)

א) ב"ה נחמת ר"מ

מס ס' אלשיך וגו'. קרי ביה מאה: בשבתות וימים טובים. ללא מללו י"ח: ערב וממלא לכו. למאה ברכות: באספרמקי ומגדי. אספרמקי בשמים ומגדי מיני מגדים שטעונים ברכה:

תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אויא) "בשבתא וביומי טובי מרח וממלי לרו באיספרמקי ומגדי"

ב) אור חיים ס' נ"ו

ג יחייב אדם לברך בכל יום מאה (י) (יד) ברכות לפחות:

ד) נ"ד (פ)

ודאיחא במ"א ע"ש ע"כ יראה להשלימם במיני פירות ומגדים ולא אין לו יולא ע"פ"י הדחק כמה שיכוין לשמוע ברכת החורה והמפקיר וענה אמן וכלקמן בסימן רפ"ד וכחז המ"א ללא יכניס עלמו נמשש ברכה שאינה לריכה משום מזוה"ק ברכות. וצוהכ"פ ג"כ יולא בשמיעת הברכות כמו בשבת אך צוה"כ אחר כל המשבועות חסר לו עוד שלש ברכות וכחז המ"א דישלים זה בברכה הריח על הנשמים אך כ"ז שלא הסיח דעתו מלהריח אסור לחזור ולברך משום ברכה שאינה לריכה. וכן יוכל להשלימם בברכה אשר יר אס נודמן לו, ואפשר דיולא ע"פ"י הדחק כמה שמכוין לשמוע חזרת הש"ך:

ג (יד) ברכות. הטעם (יא) לפי שהיו מחים בכל יום מאה נפשות מישראל חיקן דוד ע"ז לברך מאה ברכות בכל יום. והנה (יב) בכל יום אנו מצרכין עוד יותר ממאה ברכות כילד כלילה כשהולך לישן מצרך המפיל ובשחר מצרך ענט"י ואשר יר ועוד ט"ז ברכות בברכה השחר וגו' ברכות על החורה [לדעת הרמ"א לקמן בסי' מ"ו סעיף ו' בהג"ה] הרי כ"ב וברכה לריח ותפילין הרי עוד שלש לפי מנהגינו שמצרכין שמים על התפילין הרי כ"ה וצרוך שאמר וישתבח הרי עוד שמים וברכה ק"ש שחרית וערבית עם ברכה יראו עינינו שמנה הרי ל"ה וי"ז ברכות דג' חפלות הרי ל"ב ובשמי סעודות שסועד אחת ערבית ואחת שחרית יש ט"ז ברכות כי בכל סעודה יש ח' ברכות על נט"י והמוליא ח' ברכות שצנהמ"ז וכשהוא שותה כוס צנהמ"ז מצרך לפניו ולאחריו הרי נס"ה ק"ח ברכות וא"כ אף ציוס המענית שחסר לו סעודה אחת ג"כ מוקיים ק' ברכות.

ה) הליכות אלה - קבלה

כה. נראה שאין הנשים חייבות לברך מאה ברכות בכל יום 99 מד.

וכן היה מיעץ לאנשים בעת צרה ר"ל, כששאלוהו במה להתחזק, שיקבלו על עצמם זהירות בענין זה בכל יום ויום. (וראה ב"ח שם דחובת מאה ברכות בכל יום היא להצלה מסכנת מיתה ח"ו כמו שה"י קודם שתיקן דוד מאה ברכות אלו עיי"ש). ובחי' כתיי למס' ברכות ל"ה ע"א כתב רבנו על פי דברי המפרשים בהא דדרשו חז"ל חובה זו מן הכתוב מה ד' אלקיך דורש וגו', אל תיקרי מה אלא מאה, שאין זה יוצא ממשוטו לגמרי, אלא שע"י אמירת מאה פעמים ביום ברכה כתיקונה בכונה באים ליראת שמים, ע"כ דבריהם - דעפ"ז יש לפרש כפשוטו הא דאמרו בגמ' שם שהאוכל בלי ברכה חבר הוא לאיש משחית הוא כלומר לירבעם שהחטיא את ישראל, והיינו משום דירבעם מנע מישראל קרבת ד' ע"י שמנעם מלעלות לירושלם, וכמו כן ע"י הברכות נעשה האדם קרוב אל ד' ומי שאינו מברך הריהו נמנע מאותה קרבה (אך רש"י פירש בענין אחר, עיי"ש, ולדבריו אין זה קשור דוקא עם עניני ברכות). עכ"ד רבנו.

משנ"ב ס"ק י"ד - וביום השבת חסר לו י"ג ברכות מהמאה וכדאיתא במג"א עיין שם על כן יראה להשלימם במיני פירות ומגדים ואם אין לו יוצא על פי הדחק במה שיכוין לשמוע ברכת התורה והמפטיר ויענה אמן וכדלקמן בסימן רפ"ד וכתב המג"א דלא יכניס עצמו בחשש ברכה שאינה צריכה משום מצות מאה ברכות.

א. והבאנו שהילקוט יוסף (סע' ג' ה' ח' עמ' נד) חולק שאם מגישים פירות בסעודת שבת ויום טוב מותר להניחם עד לאחר ברכת המזון כדי לברך לפניהם ולאחריהם ולהשלים מנין מאה ברכות שאין כאן חשש לאיסור גורם ברכה שאינה צריכה שהרי צריך הוא לברכות אלו לקיים מצות מאה ברכות והוי כברכה הצריכה.

3 זמני קומה - ב"אוי" 2

וצריך להסביר הדין דפשוט דאין

כוונתו להתיר כל ברכה שאינה מהאי טעמא שנחשב ברכה הצריכה כדי להשלים מאה ברכות. תדע לך שבהלכה ז' כתב שאם בירך על הבשמים קודם קידוש ויודע בעצמו שהוא עתיד להריח עוד פעם אחר ברכת המזון אפילו אם הסירו הבשמים מעל השלחן וחזרו והביאום על השלחן אחר ברכת המזון אינו רשאי לברך עליהם אם לא הסיח דעתו מהם. ואי שריגין לברך ברכה שאינה צריכה גם בזה היה לו ליעץ עצמו פשוטה לזה שיוכל לקיים מצוה כהלכתה שיכוין בפירוש בעת הברכה הראשונה שאינו מוציא בברכתו רק מה שמריח עכשיו ואחר הסעודה יברך עוד פעם. ועוד דאפשר לקיים מאה ברכות בשבת על ידי שיקה פרי ויברך עליו ויכוין בברכתו לפטור כזית ראשון ולא יותר (21) ואז יברך שוב ויכוין כנ"ל וכן יעשה שוב ושוב ועל ידי כך יקיים רוב ברכתיו וזה ודאי אי אפשר שאין השכל סובל כן אלא ודאי שלאו בכל דוכתא אמרינן שמותר לברך ברכה שאינה צריכה ואם כן צריך ביאור מה הגדר בזה. עיין רמב"ם (תפלה פ"ז ה"י ט"ו) ואחרונים (שם). ועיין תבואות שור (ס"י י"ט ס"ק י"ז).

ועיינתי בס"ד במקור הדין שהוא נובע משו"ת יחווה דעת (ח"ו סי' כ"ח) ושם הביא דברי האבן העזר (סי' ר"ב) שהביא שיטת הפוסקים שכתבו דאף על פי שהלכה רווחת מברך על העיקר ופותר את הטפלה מכל מקום אם הטפל חביב בעיניו כמו העיקר יקדים לברך על הטפל דאפושוי ברכות עדיף וכתב על זה האבן העזר דנראה שאף שאין לגרום לברכה שאינה צריכה זהו כשפותר הכל בברכה אחת הראויה להם אבל כאן שאינו מברך על הטפל ברכה הראויה לו כתקנת חכמים טוב יותר להקדימו ולברך עליו ברכתו משיפוטור אותו בברכת העיקר ע"ש. ועיין בשו"ת רב פעלים (ח"ב סי' כ"ז) שהסכים לסברא זו. ולפי זה יש ליישב הדברים שדוקא בנידון שדיבר בו הילקוט יוסף ושו"ת יחווה דעת דהיינו שדוחה אכילת הפירות לאחר ברכת המזון בזה אנו אומרים דאפושוי ברכות עדיף וחשיב ברכה הצריכה להשלים מאה ברכות משום שאם יאכל הפירות תוך הסעודה לא יוכל לברך ברכה האחרונה הראויה להם אלא הברכה המזון יפטור הכל ובנידון כזה יותר טוב להניח הפירות עד אחר ברכת המזון שאז יברך עליהם ברכתם הראויה להם ולא הוי ברכה שאינה צריכה שהרי משום מאה ברכות קעביד ואפושוי בברכות כה"ג עדיף. וכן נראה מדברי הגר"ז (סי' רט"ז סע' ד"ה). כן נ"ל. ובזה נראה ליישב השגת המגן אברהם (סי' רט"ז סק"ח) על דברי השל"ה דלא תקשי מההיא דסימן רצ"א סע' ג', דהתם חמיר טפי שרוצה לחלק הסעודה לשתיים וכבר בירך ברכת המוציא שהיא הברכה הראויה לה ודוק כי קיצרתי.